6ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1575 — ԻԶՄԻՐ 3|16 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1914 — ՈՒՐԲԱԹ

طاشينك

ارمنيجه يومى سياسى غزته

صاحب امتياز: هرائر صاموريان – مدير مسئول

"TACHINK,,
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN
SMYRNE

Directeur - Rédacteur en chef
H. MAMOURIAN

10 ՓԱՐԱ

ԴԱՇԻՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	ՏԱՐԻ.	ՎԵՑ.	ԵՒ.
ԻԶՄԻՐ	80	40	20
ՊՕԼԻՍ ԵՒ ԳԱԼԱՏԱ	80	40	
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ	25	12	Ֆր.

Չհրատարակուած ձեռագիրք եւ չեն տրուիր.

ՏՆՕՐԻՆ - ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
Հ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

10 ՓԱՐԱ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Օրուան Վիճակը

Պատերազմի զանազան դաշտավայրերէն ամէն օր հասած լուրերը հակասական են և հետզհետէ աւելի հակասական դարձնելու ժամանակաւոր ճիգեր կ'թափուին, բացարձակապէս անգիտակից պահելու համար զանազան ժողովուրդները և ժողուած պատերազմիներէն ամէնէ աւելի չահ ունեցողներն, որոնք չէզոք կառավարութիւններու պատկանող ժողովուրդներուն նման, անգիտակ կ'ուզեն և առանց որոշ լուրերու։

Բայց եթէ պատերազմող տէրութեանց ժողովուրդներու համար կայ մասնաւոր նպատակ մը ղէպքերը ծածկելու և իրողութիւնները սքօղելու, մանաւանդ պատճառները չեն կրնար կիրարկուիլ չէզոք կառավարութեանց ժողովուրդներուն համար, որոնք այս կամ այն կողմին յաղթութենէն աւելի՝ փափաքող են իրաց ճշմարիտ կացութեան վրայ ուղիղ գաղափար մը ունենալու։

Գերմանական հեռագրական գործակալութիւնները աւելի ճոխ մթերք մը ունին լրատուութեան համար և հրապարակը կ'ողողեն իրենց ամենօրեայ լուրերով, որոնցմէ լիուլի յագուրդ կ'գտնեն լուրերու սովէն տանջուող ժողովուրդներ. և այսպէս կը գոհանան, որքան ալ այդ լուրերը պատերազմող տէրութեանց բանակներուն երկուքին յաղթութիւններով միայն զբաղած ըլլան։ Բայց լաւագոյն չէ՞ լուրեր ստանալ նոյնիսկ միակողմանի, քան թէ անոնցմէ բոլորովին զրկուած մնալ։

Մարքաքաղաքի թերթերն աւելի բազդաւոր են բազդատմամբ սեզի, անոնք գէթ կ'ստանան պալքանեան չէզոք կառավարութեանց երկիրներուն մէջ հրատարակուող կարգ մը թերթեր, կ'ստանան նաև զանազան հիւպատոսարաններէ պաշտօնական զեկոյցներ, որոնք ամէն օր կ'ներկայեն իրենց ընթերցողներուն, թեր ու դէմ լուրեր թէև. որոնք սակայն խորհող ընթերցողի մը համար կրնան առատ պաշար մատակարարել, վերջնական եզրակացութիւնի մը յանգելու համար օրուան կացութեան վրայ, քիչ թէ շատ ճշմարտանման։

Ինչպէս այս սիւնակներուն մէջ արտայայտուած էինք, Ռումանիոյ և Իտալիոյ կողմ կ'դառնան քանի մը չաթաթներէ ի վեր ամենու ակնարկները։ Կարօլ թագաւորին յանկարծական մահը կուգայ պահ մը այլուր փոխադրել ամենու ուշադրութիւնը։ սակայն որքան ալ ասոնք ուրիշ ուղղութիւն մը ստանան, առժամեայ են և դարձեալ պիտի գան յառելու Ռումանիոյ նոր վեհապետին վրայ. որու բռնելիք դիրքը ներկայ օրերուն չափազանց փափուկ կ'դառնայ, եթէ հարկ եղած դիւանագիտութիւնն և անոր համար պահանջուած կորովը չունենայ ձեռք ձեռքի տալով ընթանալու համար իր ժողովուրդին հետ՝ անոր փափաքներուն և հակումներուն գոհացում տալով։

Կարօլ թագաւորի մահէն ետք օրուան կարևորագոյն ղէպքն է ռուսական նաւատորմիղին յանկարծական երևոյթը Պուլկարիոյ եզերքներուն վրայ։

Այս ցոյցը Պուլկարիո՞յ դէմ է թէ Ռումանիոյ, թէ ոչ նշանակութենէ զուրկ է, ուղղուած չըլլալով ո՛չ Ռումանիոյ և ո՛չ Պուլկարիոյ դէմ և սովորական ժամանակներու յատուկ պատրուակ մը ձևին տակ կ'սքօղէ Պաթումէ կամ Կովկասէ դէպի Պեսարապիա փոխադրած զօրարշաւ փոխադրանաւերը։ Կրնայ այս չատ բացատրելի պատճառէն դատ նաև տարբեր նպատակ մը ունենալ քանի որ հասած հեռագիրներն կ'ըսեն թէ ռուսական նաւատորմիղին կ'ընկերանան նաև փոխադրանաւեր, ուրեմն Ռուսաստան պէլ կարիալէ կամ Ռումանիալէ փոխադրելիք ռազմամթերքներ ու պաշարներ ունի. սրոնք պիտի յանձնուին Իրեն Սելանիկի և Տէդէաղաճի ճամբով ուղղուած։

Իսկ եթէ այս վերջին պարագաներն ալ չիրականանան, ուրեմն ռուսական նաւատորմիղը տարբեր նպատակներ կ'աջօղէ և նաւային այս ցոյցը կուղղուի չէզոք ուրիշ տէրութեան մը դէմ։ Անշուշտ քանի մը օրէ ետք աւելի յստակ պիտի տեսնենք այս կողմէն հորիզոնը, հիմնուելու համար որոշ կէտի մը վրայ։

Ասոնցմէ զատ կայ նաև կարևորագոյն ղէպք մը. Անվէրսի բերդերէն չատերու անկումը գերմանացւոց ձեռք։

Դաշնակիցներու բանակները չյաջողեցան հարկ եղած օժանդակ ոյժերն և օգնութիւնները հասցնել Անվէրսի պաշտպանութեան համար, թերևս չէին յուսար թէ անոր հզօր բերդերէն չատերը այսքան չատով պիտի իյնային թշնամիին ձեռք, թերևս չյաջողեցան ժամանակին հասնիլ, և թերևս Ֆրանսական ձախ թեւը իր յուսացած յաղթանակն չկրցաւ ժամանակին տանիլ և գերման աջ թևը պահարել՝ երկարել իր յառաջխաղացութիւնը դէպի Պելժիոյ հիւսիսային կողմ, ըստիպելու համար գերման բանակն վերցը նելու Անվերսի պաշարումն և դէպի ետ նահանջելու, համախմբուելու համար Լիէ ժի հոդաժասերուն վրայ։

Ինչպէս կ'երևի դաշնակիցներու գործը չատ դժուարութիւններու կ'հանդիպի, գերմանացւոց զանգուածային յարձակումներուն դէմ, հաւանաբար չատ կորուստներ չտալու համար որոշ ռազմագիտութեամբ մը կ'մղեն պատերազմիներն, քանի որ այսքան օրերէ ի վեր չափազանց զանգաղ յառաջացումներով ու ընկերումներով, չատ աննշան կերպով կ'ընթանան դէպի առաջ։

Իսկ ռուսական, բրուսիական և աւըստրիական սահմանագլուխներուն վրայ մղուող ճակատամարտներու մասին կատարեալ անտեղեակութիւն մը կը տիրէ. գերման աղբիւրներէ հասած լուրեր մըշտատև յաղթանակներու վրայ կ'խօսին, իսկ ռուսական աղբիւրներէ հասած լուրերը խիստ լակոնական են և կ'մատնանշեն միշտ ռուսական յառաջխաղացութիւնները։

Իտալիա դեռ տատամսելու վրայ է, թէև կ'չարունակէ իր զօրաշարժը։ Անկ ևիա իր ցամաքային ոյժերը ստուարացնելու համար ամէն օր նորանոր բանակներ կազմած ըլլալու լուրեր կուտայ, թէև նաւատորմիղն անգործ կ'սպասէ, թերևս նախապէս որոշած յատակագծի մը համեմատ գործելու համար, յարմար վայրկեանին։

Անորոշութիւնը և հակասութիւնը սակայն այս ամէն ղէպքերուն վրայ կը տիրապետեն միահեծան։

Հ. Մ.

ԶԱՅԵԼՔԸ ՄԷՋ

Ազգին հացը տարիներով ուռող, ազգային շրջանակներու մէջ պաշտօն վարող, կոյր ժամանակներէ օգուտ քաղելով այդ շրջանակին մէջ սպրող կարգ մը մարդիկներ կան, որոնք կարծես առանձնաշնորհումն ունենային շարունակ իրենց անմով զբաղեցնել պաշտօնական մարմիններ կամ վերին իշխանութիւններ, իրենց անսպառելի տրտունջներով, անհարկի եւ անհեթեթ զանգատներով եւ յաւիտենական դժգոհութիւններով։

Այս տեսակ մարդիկները կ'նմանին խլուրդներու որոնք՝ եղանակին, օդին բարեխառնութեան, արեւին խաւարման, իրերու եւ սպայմաններու անշնչան կամ զգալի փոփոխութեանց կ'սպասեն իրենց ցուրտը դուրս հանելու եւ տարիներով անընպատակ եւ անկանոն ուղղութիւններով իրենց փորած փոսերուն մէջ պար բունելու, երեւակայական յաղթանակներու եւ շինովի ուրախութիւններու անմնացուր դարձած...։

Չէ կարելի քան մը ընել, առարկութիւն մը ընել, խառնուածքի եւ կազմուածքի խնդիր մըն է, աղտոտ ծնած են եւ աղտոտ պիտի մեռնին, հազիւ աշխարհի վրայ իրենց ունեցած գոյութենէն հետք մը ձգելով...։

Առանց անդրադառնալու իրենց ոչնչութիւններուն վրայ, եւ փոխանակ իրենց տրուած հացի պատառը հանդարտօրէն կրծելու, կ'աշխատին ուրիշին հացը բերնէն խլել, անխնայ զայն հալածելու ելնել, ափեղցփեղութիւններով լուսանքներ տղալ, ըմբոստանալ, զրպարտել, իրենց հոյակապ տգիտութեան անհաղորդ՝ ուրիշները իբրեւ տգէտ նկատել եւ աջ ու ձախ քամահրել, երեւակայական, իրենց խելապատակէն միայն ծնունդ առած սուտերով՝ տգէտները խաբելու, սիրաշահելու, համոզելու աշխատիլ...։

Իրենց ամբողջ կեանքը, գործը, ժամսեւեռումը կ'կեդրոնանայ այդ ուրիշին դէմ լարուելու, ծառանալու եւ հարուածելու զբաղումին մէջ։

Վարկաբեկել՝ ահա այդ խլուրդներուն կենսունակութիւնն պարզեւող ամենամեծ հաճոյքը, զրպարտութիւնն՝ ինչ ճշմարտի զբաղում, զանգատ մեծին ու փոքրին դէմ, հայհոյանքի, սպառնալիքի տակ անիրականալի պահանջումներ ծանրիշօթի կեցուածքներով միայն, որովհետեւ բարեմտութիւնն եւ պարզամտութիւնն այդ խլուրդային ուղեղներէն ներս մուտ չէ կրցած գործել։

Մինչեւ երբ կ'կարծեն այդ խլուրդները թէ պիտի կրնան իրենց յանկերգները լսելի ընել տալ պահանջել մարմիններու, մինչեւ երբ կ'յուսան ազգին հացը ուտել եւ անոր դէմ դաւաճանել, չեն խորհիր թէ երբ բաժակն ալ բոլորովին լեցուի, կրնայ յորդիլ եւ այդ յորդումը միանգամ ընդ միշտ վնասակար դառնալ իրենց համար, այսքան ալ խելք չունին, այսքանն ալ խորհելու կարողութենէն զուրկ են, խեղճ արարածներ, չնայի՞ք ձեր գործին, պաշտօնին եւ չնայի՞ք հանդարտ ձեր տեղը, անժամ էակներ...։

ՀՅՍ

ՄԱՄՈՒԼ

Աթէնք Ռուսիա և Պուլկարիա խորագրին տակ կը գրէ.— Ռուս և Պուլկարական յարաբերութիւնք, ընդհ. պատերազմի ծագումէն ի վեր և մանաւանդ Գերման և Աւստր. բանակներու տարած յաղթութեանց հետևանքով սկսան ձրգտիլ, այլևս նախկին Պուլկար և Ռուս մտերմութիւնը կը նուազէր։ Պուլկարիա երբեք համաձայնութեան գրկէն կը հեռանար փնտռելու համար իր բաղդը Աւըստրիական շրջանակներու մէջ։ Ռուսիոյ մէջ Պուլկարիոյ այս ընթացքը վըշխնդրութեան ոգին արթնցուց և Ռուս քաղաքագէտը ամիսներով և տարիներով Պուլկարիան խնդրոյ նիւթ ըրաւ վերահաստատելու համար բարեկամական կապերը։ Ռուսիա Պուլկարիոյ հետ յանդիմանող հնչտով կը խօսի և սպառնալիքներ իբար կը յաջորդեն անընդհատ։ Օրինակ մը այս տեսակէն պիտի բաւէ հանդուժ գոյացնելու համար։ Ռուսիա՝ վերջէրս Պուլկարիոյ առաջարկած էր Գերման և Աւստր. քաղաքականութեանց չի հետեւիլ, հակառակ պարագային ան կ'սպառնար վճռական ցամաքը ռուսական զինուորներ հանել. ինչպէս կը տեղեկացնէին կարևոր պաշտօնաթերթեր։ Արդէն Պուլկարիոյ տնկախութեան հրդեհակուժը կը կազմէր կարգ մը անհամաձայնութեանց կռուանդ։

Աւստրիոյ Պօսնահերսէկովինան իր երկրին կթելու պարագային Պուլկարիոյ ան կախ եթիւն հռչակելը արդէն կը մատնանշէր թէ Պուլկարիա սլաւութեան հակառակորդ եղող Աւստրիոյ ծոցը կը նետէր, Ասիկա Ռուսիան զարթուցած և վրդժ լուծելու համար թէ Պուլկարիոյ, անհատարժանէն և թէ աւստր. յաղթութենէն, չանաց Բ. դրան մէջ բարեկամական ցոյցեր կատարել, Թուրքիոյ հաշակրանքը չահիլ, համոզել թէ աւստր. յաղթանակը մեծ վտանգ մըն է Թուրքիոյ և հետևաբար պէտք է պաշտպանիլ։ Ան նոյն իսկ յաջողեցաւ կարգ մը միամիտ շրջանակներու մէջ կողմնակիցներ ունենալ։ Ան կուզէր պալքաններու իր հսկայի ձեռքին մէջ գործիք դարձնել՝ մեծ հակառակորդէն՝ Աւստրիայէ վրէժ լուծելու համար։ Պուլկարներ լաւ կռահեցին թէ Ռուսիոյ նպատակը սլաւականութիւն չէր, այլ անհատական չահ։ Ռուսեր երբ չի կարողացան Պուլկարներու սպառնալիքներ յարուցանել, այս անգամ ալ կը փորձեն բարեկամական միջոցներով, գրաւիչ խօստումներով զանոնք չահիլ։ Ա՛ն. տարիներէ իվեր քչուող Մակեդոնիոյ հարցին լուծում մը յառաջ կը բերէր և այս պատրուակաւ կը ջանար Պալքանեան քառեակ համաձայնութիւն մը կազմել հարկ եղած պարագային կռուելու համար Թուրքիոյ դէմ, որուն արգիլնաւորելիք չահը Ռուսիոյ պիտի պատկանէր։ Ասիկա կեդծիքներու զգալիօնակէտը պէտք է գրել։ Բայց հաշիւ քէ քիչ ժամանակ վերջը, երբ մեզ հետ հաշտութիւն դեռ կնքուած չէր, պալքաններու մէջ ծագեցան անհամաձայնութիւնները որոնց պատճառն էր միայն կրօնքին և միւսին ցեղին ու սեռուընդին անյարմարութիւնները։ Երբ կըսուի թէ Ռուսը սլաւասէր է, այդ ալ չէ, որովհետև Պուլկարիոյ տագնապալի պահերուն ան իր օգնութեանց ու խնամատարութեան մէջ ժլատ հանդիսացաւ, և չի պաշտպանեց Պուլկարիան, ուրեմն եթէ այսպէս է Ռուսիա դեռ ինչպէս հետաքրքրութիւն կը պահանջէ Պուլկարիայէ քանի որ մինչև այսօր իր խոստումներէն ոչ իսկ մին գործադրած է։ Ըունաստան առանձնաշնորհեալ երկիրն է որ կ'օգտուի Զարի հովանաւորութենէն։ Պուլկարիա մանաւանդ արդի ընդհանուր պատերազմին մէջ երբ կը նշմարէ թէ Գերմանիա և Աւստրիա յաղթանակներ կը տանին, երբէք չպիտի ուզէ զատուիլ ասոնցմէ։ Իսկ միւս կողմէն Ռուսիա թող հաւատայ թէ Պալքաններու մէջ Պուլկարիա կորսուած է իրեն համար, պարապ տեղ թող չաչխատի զայն գլխէ հանել։

Դահաժառանգ ՈՒԻԼՀԷԼՄ Իշխան Գերմանիոյ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՖԱՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ
ՀԱՏՈՐ

ԱԿՎԱՆՈՒ

—Հապա ինչո՞ւ ես դու ինձ չես ասում, թե ինչ է պատահել...

—Ինչո՞ւ եմ ասում, որ դու ինքդ էլ գիտես... Ես ասացի քեզ, որ ես ուզում եմ ինքս ինձ պատմել, ինքս ինձ լսել... Ես ուզում եմ ինքս ինձ հասկանալ... Ես ուզում եմ ինքս ինձ ներել... Ես ուզում եմ ինքս ինձ դատել... Ես ուզում եմ ինքս ինձ պատժել...

Ես չգիտեմ, թե ինչ էր նշանակում այդ ամենը, բայց ես զգում էի, որ նա ինձ ասում է ճշմարիտը, որ նա ինձ ասում է այն, ինչ ուզում է ասել, որ նա ինձ ասում է այն, ինչ պետք է ասի, որ նա ինձ ասում է այն, ինչ ինքն է ուզում ասել, որ նա ինձ ասում է այն, ինչ ինքն է պետք է ասի, որ նա ինձ ասում է այն, ինչ ինքն է ուզում ասել, որ նա ինձ ասում է այն, ինչ ինքն է պետք է ասի...

Ես չգիտեմ, թե ինչ էր նշանակում այդ ամենը, բայց ես զգում էի, որ նա ինձ ասում է ճշմարիտը, որ նա ինձ ասում է այն, ինչ ուզում է ասել, որ նա ինձ ասում է այն, ինչ պետք է ասի, որ նա ինձ ասում է այն, ինչ ինքն է ուզում ասել, որ նա ինձ ասում է այն, ինչ ինքն է պետք է ասի...

—Ես ուզում եմ ինքս ինձ ներել... Ես ուզում եմ ինքս ինձ հասկանալ... Ես ուզում եմ ինքս ինձ դատել... Ես ուզում եմ ինքս ինձ պատժել